

ส่วนหนึ่งของการส่งเสริมศิลปะให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ก็คือการนำ
เสนอศิลปะสู่ชุมชนต่าง ๆ ดังนั้นการกระจายตัวของสถานจัดแสดงงานศิลปะน่าจะเป็นทางเลือกที่
น่าสนใจอีกประการหนึ่ง ในปัจจุบันเราพบว่ามีการก่อสร้างอาคารที่มีลักษณะเป็นอาคารเพื่อ
ประกอบการค้า หรืออาคารพาณิชย์ตามแหล่งชุมชนต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งการจัดแสดง
ผลงานศิลปะภายในอาคารพาณิชย์ จะมีข้อจำกัดในเรื่องของขนาดพื้นที่ และตำแหน่งที่ตั้งของ
องค์ประกอบพื้นที่ภายในที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้งาน และความต้องการของผู้ใช้พื้นที่ ดังนั้น
ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อที่จะศึกษาถึง พฤติกรรม ความต้องการและความรู้สึกทัศนคติของผู้ชม
งานศิลปะ เพื่อที่จะออกแบบสภาพแวดล้อมกายภาพภายในให้เหมาะสมกับการชมงานศิลปะ

การศึกษาได้พบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดแสดงงานศิลปะ
สภาพแวดล้อมภายใน ลักษณะทางจิตวิทยาและพฤติกรรมส่วนบุคคล เพื่อใช้ในการสร้างแบบ
สอบถามสำหรับวัดความรู้สึก ทัศนคติ และความต้องการของผู้ใช้ ลักษณะคำถามเป็นการแสดง
ความคิดเห็นและความต้องการในด้านต่าง ๆ ซึ่งได้แบ่งระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ ซึ่งกลุ่ม
ตัวอย่างคือผู้ชมงานศิลปะจำนวน 225 คน และได้สร้างแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับวิธีการจัด
แสดงงานศิลปะ ขนาดของอุปกรณ์ที่เหมาะสมและความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ซึ่งได้แบ่งระดับ
ความพึงพอใจเป็น 5 ระดับเช่นเดียวกับ กลุ่มตัวอย่างคือผู้ให้บริการภายในสถานจัดแสดงงานศิลปะ
จำนวน 18 คน และผู้วิจัยได้ทำการสำรวจ สังเกตการณ์ สถานจัดแสดงงานศิลปะของเอกชน
ขนาดเล็ก โดยใช้วิธีการประเมินสภาพแวดล้อมภายหลังการเข้าใช้พื้นที่ (POE) โดยเลือกสถานจัด
แสดงงานศิลปะที่อยู่ในอาคารพาณิชย์ 5 แห่ง และอยู่ในอาคารสาธารณะ 4 แห่ง ได้นำข้อมูลที่ได้
จากแบบสอบถาม และข้อมูลที่ได้จากการสำรวจพื้นที่มาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ด้วยวิธีทางสถิติ
ANOVA และตารางความสัมพันธ์เพื่อหาขนาดของพื้นที่ภายใน และตำแหน่งที่ตั้งที่ขององค์ประกอบ
พื้นที่ที่เหมาะสมกับความต้องการและพฤติกรรม และเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของอาคาร
พาณิชย์

การศึกษานี้พบว่าทัศนคติผู้ชมงานศิลปะมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ระดับความพึงพอใจ
เกี่ยวกับขนาดของสถานจัดแสดงงานศิลปะขึ้นอยู่กับรูปแบบพื้นที่ ซึ่งผู้ชมงานมีความรู้สึกที่สถาน
จัดแสดงงานศิลปะที่อยู่ในอาคารพาณิชย์มีความโล่งกว้าง มากกว่าที่อยู่ในอาคารสาธารณะ จากการ
ศึกษาพบว่าองค์ประกอบพื้นที่ภายใน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม การจัดพื้นที่ส่วนให้บริการและสำนักงาน
ควรอยู่ชั้นล่างของตัวอาคาร พื้นที่ส่วนจัดแสดงงานควรอยู่ชั้น 2 และ 3 ของตัวอาคาร โดยในการ
ศึกษานี้ได้เสนอแนะเกณฑ์การออกแบบ ในเรื่องของขนาดและตำแหน่งขององค์ประกอบพื้นที่
ภายใน แต่ละส่วนซึ่งได้คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละของพื้นที่ ขนาดของเส้นทางสัญจรในการชมงาน
ศิลปะ รวมทั้งเสนอแนะเกณฑ์ในการออกแบบควบคุมสภาพแวดล้อมกายภาพภายในเกี่ยวกับ
แสง สี เสียง และระดับอุณหภูมิ ที่เหมาะสมกับการชมงานศิลปะ

Making art objects available to communities is among the ways to enhance art conscience to the Thai society, and the widely dispersed art galleries in Bangkok are perhaps a good alternative. Public commercial buildings, which accommodate the displaying of art objects, can be found throughout Bangkok. However, such activities inside commercial buildings are constrained by proper design of interior spaces, which are rarely correspond with users' behavior. This research attempts to explore the spatial and ambient design vis-à-vis users' behavior to reach an appropriate solution of environmental design for art galleries.

The theoretical framework of this study bases on the assumptions, theories, and previous researches relating to the spatial, behavioral, functional, and psychological aspects of the ambient environment regarding art exhibition. A POE approach, integrating questionnaire survey to measure users' perception against the physical settings, is designed to derive the preferred ambient environment, spatial configuration, and need of space for art galleries. A sample survey of 225 gallery clients at 18 different galleries on the perception of display methods, size of the display element and other ambient environment is conducted to compare with the actual observed built environments. A multivariate statistic method is applied to relate questionnaire data with the built forms on both spatial and ambient aspects to reach a set of design criteria.

The study found that perception and satisfaction of users highly depend on the contextual environment and building envelope. For instance, most respondents perceive that shop-house art galleries are more spacious than those inside public commercial buildings. Spatially, the interior functions can be categorized into three groups—the service area, the exhibition area and the administrative area. The service and administrative areas should be located next to each other on the lower level, while the exhibition area can be isolated on the upper levels of the buildings.

Design principles regarding preferred size, spatial configurations, circulation routing, and other ambient environment such as lighting, color, and ambient acoustic and temperature are also suggested for future usage.